

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД

**“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

МАТЕРІАЛИ

VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених

**“КОНЦЕПТИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА”**

(Одеса, 22-23 травня 20235 року)

Одеса -2025

УДК: 1:403:316.6 (08)

Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства //
Матеріали VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» (Одеса, 22-23 травня 2025 р.) 189 с.

Рецензенти:

Голубович Інна Володимирівна – доктор філософських наук, професор, завідувачка кафедри філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова

Єременко Олександр Михайлович – доктор філософських наук, професор кафедри філософії Національного університету «Одеська юридична академія»

- Збірник матеріалів VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» вміщує матеріали, які досліджують соціокультурні засади трансформацій ціннісної сфери життєдіяльності суспільства; соціокультурні трансформації молодіжного соціуму; соціокультурні трансформації освітнього середовища; культуру бізнесу в умовах соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства; філософію менеджменту соціокультурної діяльності у контекстуальному полі глобальних трансформаційних процесів. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», протокол № 17 від 26 червня 2025 р.

«Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства»

22-23 травня 2025 року

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

А. В. Красножон – ректор Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор історичних наук, професор.

Заступники голови:

Копусь Ольга Антонівна – перший проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор педагогічних наук, професор.

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», доктор політичних наук, професор.

Борінштейн Євген Русланович – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Члени оргкомітету:

Лісеєнко Олена Василівна – доктор соціологічних наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності, завідувач історико-філософського відділення Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Петінова Оксана Борисівна – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Атаманюк Зоя Миколаївна – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

3. Показ весняної колекції "Маминої світлиці" та Етномайстерні на Etno fashion day.15.04.2018 року - Магазин-салон українського вишиття "Мамина Світлиця". Магазин-салон українського вишиття "Мамина Світлиця". URL: <https://svitlycyia.com.ua/pokaz-vesnyanoji-kolektsiji-mamynoji-svitlytsi-ta-etnomajsterni-na-etno-fashion-day.html> (дата звернення: 01.06.2025).

4. Про нас. GuniaProject. URL: <https://guniaproject.com.ua/pro-nas/> (дата звернення: 01.06.2025).

5. Роль інноваційного етно-підприємництва у забезпеченні економічного розвитку громад - Бізнес-школа УКУ. Бізнес-школа УКУ. URL: <https://lvbs.com.ua/business-reserch-lab/rol-innovatsijnogo-etno-pidpryyemnytstva-u-zabezpechenni-ekonomichnogo-rozvytku-gromad/> (дата звернення: 01.06.2025).

6. Cultural Entrepreneurship | OpenHeritage. OpenHeritage – People. Places. Potential. URL: <https://openheritage.eu/cultural-entrepreneurship/> (date of access: 01.06.2025).

Секція 5. Філософія менеджменту соціокультурної діяльності у контекстуальному полі глобальних трансформаційних процесів

Аксьонова Віра Ігорівна, доктор філософських наук, професор, професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін, Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький;

Дорул Данило Артемович, студент II курсу, освітня програма «Економічна безпека підприємства», Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький.

ДУХОВНІСТЬ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЯК СМИСЛ ІНДИВІДУАЛЬНОГО БУТТЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ГЛОБАЛЬНОГО ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність проблеми обумовлена конструктивними змінами епістемологічної ситуації в філософській науці, динамічністю сучасної інтелектуальної сфери, появою нових проблемно-тематичних пріоритетів, методологічних підходів, розширенням та поглибленням філософських знань. В умовах глобального інформаційно-комунікативного суспільства на передній

план висувається проблема, яка пов'язана з процесами формування нового інформаційного простору – інформаціоналізмом, що базується на можливостях вільного обміну інформацією [3]. Зростає потреба у соціально-філософському осмисленні іманентної сутності духовних процесів міжкультурної комунікації як смислу індивідуального буття особистості в умовах соціокультурних трансформацій глобального інформаційно-комунікативного суспільства (поглиблення знання про її природу, сутність, динаміку, структуру; вивчення процесів актуалізації міжкультурної комунікації в умовах посилення імміграційних тенденцій, пов'язаних не тільки з глобалізацією, але із воєнними діями, інтеграцією, вестернізацією культури, що потребує адаптації особистості до конкретного соціуму та формування відповідної комунікативної культури; важливістю міжкультурної комунікації у розвитку інтеграційних процесів та пов'язаних з ними полілогу культур як гаранта існування цивілізації, що потребує самоорганізації віртуальних самореферентних систем; існуванням особистості в інформаційному суспільстві, що залежить від рівня її взаємодії з середовищем та консенсусної взаємодії суб'єктів комунікації, здатності системи до самовідтворення у єдиному глобальному просторі [7].

Ступінь наукової розробки теми. Стан розробки проблем міжкультурної комунікації відображається у наступних філософсько-методологічних підходах: 1) структуралістський (Р. Барт); 2) герменевтичний (Х.Г. Гадамер, В. Дільтей, П. Рікер); 3) екзистенційний (К. Ясперс, А. Камю, Ж.-П. Сартр); 4) семіотичний (Ч. Пірс); 5) лінгвістичний (Ф. де Соссюр, Е. Бенвеніст, Т. ван Дейк); 6) кібернетичний (Н. Вінер, К. Шеннон, У. Уівер); 7) біхевіористський (Д.Б. Уотсон); 8) культурологічний (Х. Маклюен, А. Моль); 9) структурно-функціональний (Т. Парсонс, Р. Мертон, Н. Луман); 10) символічний інтеракціонізм (Дж. Мід); 11) комунікативно-практичний (Ю. Габермас, К. Апель, Г. Дебор); 12) етнометодологічний (Т. Гарфінкель); 13) аналітико-мовленнєвий (Л. Вітгенштейн, М. Дамміт, Г. Бейкер). У 1970-рр. термін «міжкультурна комунікація» розглянуто у вузькому значенні у праці Л. Самовара і Р. Портера «Комунікація між культурами». Поняття «міжкультурна комунікація» досліджували вчені К. Бергер, Е. Гірш, Е. Голл, , С. Даль, К. Клакхон, Р. Портер, Л. Самовар, Д. Трагер, С. Хантінгтон, Г. Хофстеде. Сьогодні термін «міжкультурна комунікація» базується на класичній позитивістській методології, системному та діалектико-синергетичному методах і підходах. Важливе місце відіграє концепція комунікативного дискурсу Ю. Габермаса, у тлумаченні якого дискурс означає довершену мовну ситуацію, коли зовнішні обставини не впливають на аргументи, які використовуються для пояснення явищ соціального буття. Вирішенням проблем людського буття у соціальних вимірах, висвітлених через призму міжкультурної комунікації, займалися такі західні філософи, як К.-О. Апель, О.-Ф. Больнов, М. Бубер, Д. Бьоглер, Л. Вітгенштейн, Х. Г. Гадамер, І. Гофман, Е.

Гуссерль, В. Дальмаєр, Г. Дебор, В. Кульман, Н. Луман, Г. М. Маклюєн, М. Рідель, П. Ульріх, Ю. Габермас, В. Хьосле, К. Ясперс та інші. Особливий вклад у розробку глобального інформаційно-комунікативного простору внесли праці Р. Арона, Д. Белла, З. Бжезинського, І. Валлерстайна, С. Гантінгтона, Е. Гідденса, М. Кастельса, Р. Робертсона, О. Тоффлера, М. Уотерса, Ф. Фукуями; а також українських вчених – В. Андрущенко, О. Базалука, В. Бежа, Є. Бистрицького, І. Бондаревич, В. Волинки, В. Воронкової, С. Кримського, В. Ляха, В. Пазенка, М. Поповича, М. Степика. У їх доробках суспільство розглядається як мережа комунікацій, які створюють можливість самовідтворення суспільства (Н. Луман), так як комунікація представляється як активне середовище, що самоорганізується. У першій чверті ХХІ століття проблематику комунікативної філософії активно розробляли Є. Борінштейн, С. Куцепал, В. Лях, В. Пазенок, Л. Ситниченко, І. Скловський з їх точки зору, не економічна сфера суспільства, а комунікація є найважливішим явищем глобального комунікативного суспільства, яке відображає сутність людини та визначає характер взаємодії з іншими людьми. Для побудови сучасного комунікативного простору використовуються категорії «свій» та «чужий», «революції у комунікації», що знайшли своє відтворення у доробках М. Бубера, Б. Вальденфельса, Е. Левінаса, К. Мальцевої, С. Франка, Н. Шульгіної. Важливою особливістю інформаціоналізму є створення вільного інформаційного простору, що веде до інформаційної єдності людства та обумовлює світові процеси глобалізації [1].

Обговорювання. Міжкультурна комунікація як атрибут сучасного соціуму та фактор культурної динаміки, обумовлює процеси формування громадянської культури, тому, що культура – відкрита, дисипативна та саморегулююча система, яка розвивається на підґрунті комунікації і завдяки комунікації. У процесі формування громадянської культури взаємозв'язок і взаємовплив міжкультурної комунікації реалізується на взаємній основі через людину і завдяки людині, через взаємодію внутрішніх структурних змін і зовнішніх впливів. Вони вступають у взаємодію з основними конститутивами, збільшують резерв можливостей антиномії «порядку–хаосу», непередбачуваності суспільства та несуть значне інформаційно-емотивно-ментальне навантаження[2]. В умовах глобалізації у контексті міжкультурної комунікації суперечності знімаються через перетворення смисломентальності «чужого» в «своє», що, на думку Е. Азроянц ...дає можливість встановлювати магістралі-мости від одних ціннісних, у тому числі, наприклад, гендерних, культурних еталонів, до інших [6]. Важлива роль у формуванні громадянської культури належить системному втіленню філософії толерантності, конвенціоналізму та гуманізації, цільовою настановою якої передусім мають стати суб'єктивація навчально-виховної та громадянської діяльності, тому що тільки філософеми гуманізму можуть дати молоді змогу узгодження власних

інтересів з вимогами загальнолюдської етики, гармонізації свого духовно-морального світу на партнерських засадах. Філософсько-гуманістичний сенс цивілізаційного вибору полягає також в осмисленні особистістю реалій трансгуманізму етнонаціональних змін в контексті освітньо-громадських перспектив дійсності, але у зв'язку з труднощами втілення гуманістичних обріїв в умовах воєнних дій та глобалізаційних процесів, в Україні ситуація потребує відтворення етносоціальних властивостей патріотизму цивілізованого типу на підґрунті громадянської культури. Громадянська культура – це глибоке усвідомлення своєї належності до певної держави, почуття громадянської гідності, відповідальності й обов'язку, здатність рішуче відстоювати суспільно-державні цілі, приймати власні рішення в складних та невизначених ситуаціях. Громадянська культура – засіб проти перманентного українського стресу поневоленого життя (І. Скловський). У контексті дискурсу рефлексивного відношення до міжкультурної комунікації як головного атрибуту життєдіяльності суспільства підкреслимо, що важливе навантаження у цій взаємодії несе на собі духовно-символічна сфера, що виступає у якості механізму пам'яті культури, за допомогою якої культурно-семіотичні утворення переміщуються з одного рівня культури на інший [4]. Системна єдність набору домінуючих символів соціокультурного життя, які визначають національні та ареальні межі культур у контексті кроскультурних мультимodelей соціуму – екзистенції – держави, направлені на пізнання людини як особистості (Г. Сковорода) [5].

Висновки. Поняття смислотворення індивідуального буття, вираженого через поняття духовності та тілесно-емоційної присутності є надійним підґрунтям закоріненості особистості в мову та культуру. Поступові процеси у динаміці міжкультурної комунікації приводять до циклічних мультиритмів і формування нових функцій комунікації: одні забезпечують новаторство, інші, звертаючись до традиції і культурної спадщини, орієнтовані на спадковість, проте можуть привести і до деградації і руйнації. Це дві сторони єдиного, взаємопов'язаного механізму міжкультурної комунікації, у якому індивідуальне повинно співпадати з загальнолюдським і стимулювати розвиток останнього. Культурні комунікації, які являються компонентами культурної дифузії, створюють передумови для кроскультурного, надчасового і наднаціонального буття культури. На основі цієї взаємодії вони вступають в контакт з іншою традицією відповідно до законів соціуму, історії, модифікаціям соціокультурних матриць, універсальним модусам комунікативних технологій.

Список використаних джерел

1. Аксьонова В. І. Онтологічні та аксіологічні засади міжкультурної комунікації в умовах трансформації науково- інформаційного простору //

Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства : матеріали V Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (Одеса, 25-26 травня 2023 р.) / кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2023. С. 146-150.

2. Аксьонова В.І. Право як специфічна соціальна реальність: логіка накопичення новітніх сенсів та ідей в умовах воєнного часу та ефективній повоєнній відбудові України. *V Міжнародна науково-практична конференція «Соціальні аспекти військово-професійної діяльності сектору безпеки і оборони: виклики сьогодення»*: збірник тез доповідей, 28.02.2025 / за ред. Чепеля М.О., Севрук І.І., Данильченка О.А., Чупрінової Н.Ю. Харків: НА НГУ, 2025. С 68 - 73.

3. Борінштейн Є. Р. Філософсько-антропологічний феномен Номо Digitalis як онтологічної системи "людина – гаджет" [Електронний ресурс] / Є. Р. Борінштейн, Л. С. Городнюк // Studies in history and philosophy of science and technology. 2024. Vol. 33, № 1. С. 15-21. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/studhphst_2024_33_1_4

4. Борінштейн Є. Р. Еволюція ідеї жертви в історії культури: філософський аспект [Електронний ресурс] / Є. Р. Борінштейн, О. М. Єременко // Наукове пізнання: методологія та технологія. Філософія. - 2024. - Вип. 1. - С. 4-12. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npmt_2024_1_3

5. Сковорода Г. Твори = Works : у 2 т. Т. 1. Поезії. Байки. Трактати. Діалоги / Григорій Сковорода ; пер. із староукр. мови і прим.: М. Кашуби, В. Шевчука. 2-ге вид., випр. Київ : Обереги, 2005. 527 с. (Київська бібліотека давнього українського письменства. Студії ; т. 5).

6. Marukhlenko, O., Sidelnykova, L., Mazur, H., Kozachenko, R., Aksonova, V. Evaluation of the Results of Gender Budgeting in the Development of Public Infrastructure and the Social Sphere at the Local Level. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 6(59), 2024. 567–576. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.59.2024.4547>

7. What is multicultural education? Disadvantages & advantages - ideal school. Ideal School. URL: <https://idealschool.education/2023/08/09/what-is-multicultural-education-disadvantages-advantages/> (date of access: 29.04.2024)

ТВОРЧИСТЮ ТА ОСОБИСТІСТЮ

Рилова Ольга Юріївна 133

ВПЛИВ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ФАКТОРІВ НА ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Федорова Інна Валеріївна, Тімурка Вікторія Іллівна 135

НОВІ СОЦІОКУЛЬТУРНІ ВИКЛИКИ В ОСВІТІ НА СУЧАСНОМУ ІСТОРИЧНОМУ ЕТАПІ В УКРАЇНІ

Яковенко Марина Леонідівна 140

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІНИ ЗАПИТІВ НА ЗНАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНУ РЕАЛІЗАЦІЮ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Секція 4. Культура бізнесу в умовах соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства

Базелюк Оксана Василівна, Петінова Оксана Борисівна 142

ТРАНСФОРМАЦІЯ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ: ВІД ПРИБУТКУ ДО СОЦІАЛЬНОЇ МІСІЇ

Лунгу Лілія Павлівна, Атаманюк Зоя Миколаївна 146

ЩО ТАКЕ КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ І ЯК ВОНА ФОРМУЄТЬСЯ?

Солдатенко Олександр Ігорович, Сахно Світлана Віталіївна 152

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ EVENT-МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

Солдатенко Олександр Ігорович, Смаглюк Карина Русланівна 154

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО МЕНЕДЖМЕНТУ ХУДОЖНІХ ВИСТАВОК

Стойкова Кароліна 156

БІЗНЕС ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗБЕРЕЖЕННЯ Й ТРАНСЛЯЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Секція 5. Філософія менеджменту соціокультурної діяльності у контекстуальному полі глобальних трансформаційних процесів

Аксьонова Віра Ігорівна, Дорул Данило Артемович, 159

ДУХОВНІСТЬ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЯК СМИСЛ ІНДИВІДУАЛЬНОГО БУТТЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ГЛОБАЛЬНОГО ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОГО СУСПІЛЬСТВА

Дилян Анна Віталіївна 164

ФІЛОСОФІЯ ГРОШЕЙ І РЕКЛАМНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У СОЦІОКУЛЬТУРНІЙ СФЕРІ: ЦІННІСНА ПРИРОДА ОБМІНУ В УМОВАХ КРИЗИ